

Schuhmeier ustreljen.

V torek zvečer je na severozapadnem kolodvoru na Dunaju izstopilo iz vlaka več socialnih demokratov, ki so prihajali od shoda v Štokeravu. Med njimi je bil tudi poslanec drugega okraja, Franc Schuhmeier. Tu stopi za njim 40letni mož in ustrelil iz neposredne bližine Schuhmeierja v glavo in sicer tako, da je v par trenutkih izdihnil. Napadalec se imenuje Kunschak in je brat voditelja dunajskih krščansko-socialnih delavcev. O tem dogodku se mnogo govori in piše. Razumljivo je, da socialni demokratje bridko obžalujejo izgubo enega svojih najbolj delavnih in tudi najvplivnejših voditeljev in agitatorjev, neustrašenega bojevnika za soc. demokratska načela v dunajskem mestnem svetu, v dolnje - avstrijskem deželnem zboru in v državni zbornici. Bilo je res veliko darovitosti, obenem pa veliko goreče vneme za soc. demokratsko reč v rajnem tako žalostno umrlem Schuhmeierju. Že v svoji mladosti se je obrnil k soc. demokratom in žalibog je tudi svobodomiselnost plat socialne demokracije sprejel popolnoma vase. Pred več leti je temu javen dokaz dal s tem, da je izstopil iz katoliške cerkve in postal brez vere. V stranki je tudi vedno zagovarjal, da je treba povsod podjarjati svobodomiselnost. V boju proti verskemu pouku v šoli in proti krščanskemu zakonu je stal vedno v prvih vrstah. Ob zadnjih volitvah je na shodih liberalnim judovskim volilcem, ki so ga kasneje v ožji volitvi izvolili, razlagal, da mora iti socialna demokracija v zvezi z liberalci v boj proti krščanskim strankam in krščanski misli sploh. Ta mož je sedaj mrtev. Brez pridržka obžalujemo kruto usodo, ki ga je zadela. Ravno tako obsojamo zavratni umor, ki ga je podrl v najlepših letih. Star je bil šele malo nad 40 let.

Ne bi pa v delavskem listu pisali obširneje o tem dogodku, ako ne bi bili soc. demokratje in liberalci na naravnost drzen način očitali umor nemški krščansko-socialni delavski stranki. Mi nimamo s to stranko nobene ožje zveze. Vemo pa, da je potrebna in veselimo se njenih uspehov. Zato se pa tudi mi z vso silo upiramo temu, da bi kdo iz nesrečnega Schuhmeierjevega umora koval umor proti nji. Nobena stranka nima s tem umorom nobenega posla. Morivec sam čisto natančno pripoveduje, da se je hotel nad soc. demokratski maščevati zato, ker so ga preganjali. Kunšak, morivec, je bil začetkom v svoji mladosti sam soc. demokrat in Schuhmeierjev učenec. Takrat je tudi

izgubil vero in ji je ostal tuj do danes. Pred malo leti se je iz Nemčije, kjer je delj časa delal kot dobro izučen in dobro plačan kovinski delavec, vrnil na Dunaj. Med tem časom je bil soc. demokraciji obrnil hrbet in je živel sam za-se brez stranke, brez organizacije. Na Dunaju je pa izkušal, da ne more dobiti nobenega boljšega dela v kakem večjem podjetju, če ni zapisan med soc. demokrate. Ker so ga soc. demokrati spravili iz neke tovarne samo zato, ker ni hotel biti njihov, jih je tožil in dva soc. demokrata-zaupnika sta bila zavoljo tega zaprta nekaj dni. Od takrat so soc. demokrati Kunšaka preganjali še bolj. Iz jeze proti njim, da bi se maščeval nad njimi, je ustanovil posebno organizacijo, ki jo je imenoval krščansko strokovno društvo za kovinarje. To društvo ni imelo nobene zveze z drugo krščansko organizacijo. Nekaj časa je bil temu društvu Kunšak predsednik, kasneje, pred nekaj meseci je pa to mesto odložil in se tudi za to društvo ni prav za prav več brigal. Z organizacijo ni mogel zadovoljiti svoji maščevalnosti in zato je tuhtal načrt, da hoče ustreliti kakega soc. demokratičnega prvaka. Za to delo se je pripravil dolgo časa. Da bi pomnožil moč strela, je kroglo narezal in ž njo ustrelil Schuhmeierja, kakor smo povedali.

Napačno bi bilo misliti, da je gnala Kunšaka k umoru lakota. Ko bi bil hotel, bi mu bil brat gotovo preskrbel pri dunajskem mestu kako službo. Toda bil je preponosen za to, da bi bil koga prosil. On se je hotel le maščevati, in ko je svoj prihranjeni denar do mala že popolnoma izrabil, je izvršil svoje krvavo maščevanje. To pa moramo pibiti: Maščevalnosti, krvave sile se ni naučil pri krščanskih socialcih. Ta duh mu je ostal od soc. demokratske vzgoje izza mladih dni. Soc. demokracija mu je vzela vero in ga obenem učila sile. Tako izučen je rodil v svojem srcu črno misel o krvavem maščevanju in tak je sprožil svoj samokres Schuhmeierju v glavo.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

J. S. Z. ZA TRGOVSKE SOTRUDNIKE.

J. S. Z. je poslala na deželno vlado sledečo vlogo. Vsaka razlaga je nepotrebna, ker je o razmerah trgovskih sotrudnikov v Ljubljani »Naša Moč« že poročala in bo še pisala. O vspehu vloge bo prinesla poročilo.

Podpisana Jugoslovanska Strokovna Zveza v Ljubljani se obrača v imenu svojih članov trgovskih sotrudnikov v

Ljubljani na visoko c. kr. deželno vlado s prošnjo, da se uredi zapiranje trgovin kakor so trgovski sotrudniki že opetovano prosili po sledečem redu:

Manufakturne, galanterijske, modne, konfekcijske, papirne, urarske, usnjarske, steklene, klobučarske trgovine itd, naj se odpirajo ob pol 8. uri zjutraj, zapirajo pa ob 7. uri zvečer.

Specerijske trgovine naj se odpirajo ob 7. uri zjutraj, zapirajo pa ob 7. uri zvečer.

Delikatesne trgovine naj se odpirajo ob 7. uri zjutraj in zapirajo ob pol 9. uri zvečer.

Glede opoldanskega odmora blagovoli visoka c. kr. deželna vlada vse potrebno ukreniti, da bodo imeli nastavljeni odmor, kakor je zakonito določeno in sicer eno uro, ako ima trgovski sotrudnik hrano v hiši, kjer se nahaja trgovina; poldruvo uro pa, ako hodi na hrano izven trgovine.

Razširja se vest, da namerava visoka c. kr. deželna vlada odrediti, da se morajo trgovine zapirati najpozneje ob 8. oziroma 9. uri zvečer. Ta vest je zadela trgovske sotrudnike nepričakovano, ker so se nadejali da bo deželna vlada v poznanju socialnega položaja, v katerem se nahajajo ljubljani, trgovski sotrudniki in vsled krajevnih razmer ljubljanskih, drugače ukrenila. Ako se zgodi, da se zapiranje trgovin uredi na ravnokar povedani način, so upravičene zahteve sotrudnikov v nevarnosti. Saj ni nobenega razloga, da bi se zapirale trgovine najkasneje ob 8. uri oziroma 9. uri zvečer; tudi pri občinstvu ni za to nobene resnične potrebe. Veliko trgovin namreč med temi mnogimi uglednih in večjih zapirajo že sedaj celo uro prej, to je ob sedmi uri; to bi se moglo zgoditi, če bi občinstvo res zahtevalo poznejšo uro. Ako tedaj tako ravnajo nekatere trgovine, bi pač lahko tudi druge tvrdke tako postopale. Da je pa kljub temu še mnogo trgovin, ki se drže poznejše ure, so krivi tisti trgovci, ki vsled prevelike skrbi za lastne interese ne poznajo ozira na zdravje in prosti čas svojega obojja; s tem ravnanjem pa še druge silijo, da jim sledi radi konkurence.

Dalje v onih trgovinah, ki zapirajo pozneje kakor ob osmih, neprestani 11-urni počitek nikakor ni zasiguran in ga tudi v resnici obojje v teh trgovinah nima.

Se hujske se godi vajencem. Kakor ne bi bilo nobenega zakona v obrambo le-teh, se jih nezaslišano izrablja. Dokaz temu je dejstvo, da je moralo neko okrajno glavarstvo vsled nečloveškega izrabljanja vajencev leta 1911. v nekem kraju trgovce kaznovati z globo 20 K.

Samo v Ljubljani se ne zgodi v obrambo vajencev ničesar, kakor da bi za Ljubljani zakon sploh ne obstajal.

V Ljubljani so razmere celo take, da si trgovski sotrudnik niti tistega počitka ne more privoščiti, ki mu ga jamči zakon. Podobno je z dopustom, ki si ga obojje po največkrat sploh ne upa zahtevati, ker ve, da bi mu šef odgovoril z represalijami, morda kar z odpovedjo. Vse drugače bi seveda bilo ako bi se čutila močna roka poklicane oblasti, ki hoče na vsak način uveljaviti postavo v obrambo upravičenih interesov trgovskih uslužbencev.

Visoka c. kr. deželna vlada je edina oblast v deželi, ki bi mogla žalostnim razmeram, v katerih se nahajajo nastavljeni, napraviti konec. Z močno kontrolo in z odredbami lahko pripomore, da bodo uživali trgovski uslužbenci postavno določeni nočni počitek, kakor tudi, da bodo imeli postavno zamčeni opoldanski odmor ter dobivali, ne da bi se jim bilo treba bati za svojo eksistenco, vsakoletni dopust.

Podpisana Jugoslovanska Strokovna zveza prosi tedaj:

Visoka c. kr. deželna vlada blagovoli vse potrebno ukreniti, da se uredi zapiranje trgovin ob urah, kakor jih navaja prošnja, dalje blagovoli storiti vse, kar je potrebno, da bodo trgovski nastavljeni tudi v resnici imeli zakonito določeni opoldanski odmor ter vsakoletni dopust.

× × ×

Vič — Glince. Občni zbor naše skupine je zboroval dne 16. t. m. Poročala sta na njem p. Avguštin Campa in Moškerc. Zborovanje je bilo prav dobro obiskano.

Kranj. Dne 16. t. m. se je vršil tu prav dobro obiskan shod J. S. Z. Govorila sta na njem načelnik J. S. Z. dr. Zajec in glavni tajnik J. S. Z. prof. Marinko.

Šmartin pri Kranju. V nedeljo, dne 23. t. m. ob 3. uri popoldne ima skupina J. S. Z. za Šmartin svoj letni občni zbor z defavskim predavanjem. Na obnem zboru bode predaval državni poslanec Jože Gostinčar. Vabimo vse delavce in prijatelje delavstva, da se shoda udeležijo, ter slišijo in se prepričajo iz raznih poročil, kolike važnosti da je J. S. Z. za naš kraj. Iz poročila blagajnikovega bodo lahko povzeli, koliko je že naša skupina izplačala obolnim članom na bolniščinah. Delavci udeležite se shoda v obilnem številu.

Sava. Kar smo dobili novega mojstra »Žefrančka«, imamo vsak dan po dvakrat raport, dopoldne in popoldne. Možakar ne ve, kaj bi napravil, da bi

J. Jörgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

»Dopasti Bogu«, to je bilo znamenje, v katerem je krščanska Cerkev povsod zmagała, to je bil plug, s katerim je zorala celo pogansko Evropo in napravila iz nje rodovitno zemljo. Cerkev ni oznanjala samo veselega nanznanila o betlehemske detetu, temveč je kazala tudi golgatski križ in rekla: »Poglej, tak moraš biti, ako hočeš postati podoben tvojemu Bogu.« Cerkev ni oznanjala krščanstva, ki bi obstajalo iz samih besed, temveč vero, ki je bila moč za vse dobro. Nikomur ni dovolila, da bi se veselil gotovega zveličanja in bi sanjal o pravičnosti, ki jo že daje gola vera; z apostolom je zapovedovala, bojevati se v dobrem in dokončati svoj tek. Oznanjevalo je krščanstvo za moč ože. Zapovedovala je delo in molitev. To veliko nalogo so izvrševali samostani, bili so središče dela in ljubezni. To krščanstvo je bilo močno in plodovito. Naši pradedje niso poznali tega, kar so pozneje imenovali nedeljsko krščanstvo. Za službo ni bila samo nedelja, vsak dan ji je bil posvečen. Krščanstvo tedanjih časov je bilo podobno evangeljskemu testu, ki je bilo zameseno med več posod mo-

ke in je vse prekrvasilo. Vsi kristjani so bili rojeni v misli — pri teh besedah se je Ronge obrnil proti Niels Wiigu — ki se nam dandanes zdi kakor nova iznajdba, namreč da smo vsi deli celote. To je načelo krščanstva.

Dovolite, da vam navedem misli kardinala Manninga o tem času. »Družba je bila sčasoma prožeta s krščansko postavo, krščansko vero, krščansko skupnostjo, krščansko duhovnostjo. Božji zakoni so postali zakoni krščanskih narodov; zakoni Cerkev so bili prirejani za zakone krščanskih držav; posvetne in duhovske oblasti so delovale skupno v miru in zastopnosti. Nikdar ni bil svet preustvarjen bolj po božji volji, kakor takrat . . . Takrat je svet sam priznaval Boga in njegovo razodetje, enotnost njegove Cerkev in službe, neomejeno oblast vere . . . Kraljestva in cesarstva sveta so to priznavala, čeprav so človeške strasti zbudile večkrat upor. Zakonodajna oblast je skrbela, da se je meso vedno moralo pokoriti duhu.«

Vse to pa se je moglo goditi le tako, da Cerkev v srednjem veku ni nikdar pozabila na svojo dvojno nalogo. Prvi del njenega delovanja, najvišji in najplemenitejši je obsegal zveličanje duše. Drugi del naloge Cerkev je, da posvečuje človeško družbo, to se pravi,

posvečuje domove in družine, postave in državo, kraljestva in cesarstva, z eno besedo: ves družabni red.«

Ta ali oni bi morda mislili, da je Manning kot katoličan gledal preveč svetlo tisto dobo, ki jo drugi imenujejo temni svetli vek. Da podpre besede odličnega cerkvenega dostojanstvenika, navajam trditve dveh nedvomno protestantskih pisateljev. Prvi naj govori Joha Ruskin: »Nad vsem podložništvom onih časov je vladala oblast, ki je moderen človek ne more niti pojmovati, namreč kralj vseh kraljev in gospod vseh vladarjev, tisti ki je ustvaril svet in dal rast zemlji; z njim v zvezi in po njegovih večnih zakonih so živele vse njemu podložne oblasti, kralji, knezi in gospodje, dobro so se zavedali, da imajo le od njega življenje in vse.« Drugi, zgodovinar Fronde govori še jasnejše in odločnejše: »Nikdar«, pravi »ni bilo na svetu kaj lepšega, koristnejšega kakor katoliška Cerkev. Dandanes vodi vsa naša dejanja preračunljivo samoljubje; vsak skrbi najprej zase in za svojo korist. V času, o katerem govorim, je vladala Cerkev čez državno z oblastjo vesti in samoljubnosti so poznali le toliko, da so se je varovali. Škofe in duhovnike so priznavali jasno in naravnost za poslance Najvišjega, in me-

ni se zdi, da so tudi zaslužili. Niso jih častili in spoštovali samo radi nauka, ki so ga oznanjali. Svobodni evropski močje, so se z veseljem uklonili modrosti, pravičnosti, samozatajevanju, plemenitosti srca, čistosti in velikodušnosti; v nobenem stanu pa te čednosti niso bile bolj splošne, kakor pri duhovščini katoliške Cerkev pred 600 leti. Imenovali so se nasledniki apostolov; zahtevali so v imenu svojega Gospoda duhovno oblast in so potrdili upravičenost te zahteve s svetostjo svojega življenja. Gospodovali, ker so zaslužili gospodstvo . . . Nad knezom in podložniki, svobodnimi in nesvobodnimi je vladala peščica neoboroženih samo z močjo svetosti. Upognili so divjega severnega vojaka in razbili rimsko državo. Učili so jih in prepričali v veri, da imajo neumrjočo dušo in da bo prišel dan, ko bodo morali stopiti pred grozno sodbo božjo in bodo morali dati odgovor v svojem življenju. Oni veliki dan bodo dobri in pravični in poštini bogato poplačani, oni, ki niso zatirali ubogih in premikali mejnikov vdov, oni ki so se borili proti hudemu in so junaško izpolnjevali voljo svojega Gospoda in bili pravični pri vsakem dejanju. A vse slabe in grašne, vse ki so živeli v veličastvu, veselju sebičnosti, vse te čaka tema večne smrti.

se bolj prikupil svojemu šefu. Kar sam zakrivi, moramo pa delavci trpeti. S takimi grdimi psovki nas psuje, da jih še omenimo ne. Zadnje dni je tako vpil, da so celo iz drugega oddelka prišli žičarji gledat; menili so, da je ogenj. Potem pravi eden, kaj da je. Drugi odgovori: jeseniški feldvebel vpije; in to vpitje se čuje celo iz tovarne na glavne ceste. Po gostilnah se hvali: jaz bom vsakega ven vrgel, ki ne bo zame, kar se je že zgodilo pri par delavcih, da so morali zaradi njega na prosto delat. Ali naš »Zefranček« ima le za ene oči, mi pa tudi, da njega vidimo kaj dela, ker naš šef ga še ne pozna, pa ga bo že še. Mi ga ne bomo več zatajevali, saj smo ljudje ne pa živina. Še nadinženir se ne upa tako sirovo nastopati kot on. Seveda ima sinčka, ki je bil podčastnik pri topničarjih in gospodična, ki je prodajalka v rdečem konzumu na Savi, je izjavila, da pride »Zefranček« za mojstra v Servolo. Sin dobi baje mesto Zefrančkovo na Savi, jaz pa bom ostala v trgu in prevzamem rdeči konzum. Kaj ne Jaka, to bo za te? Naprej s sirovostjo!

Sava — Jesenice. Občni zbor naše vrlo uspevajoče in napredujoče skupine se je vršil 2. t. m. Na njem je poročal Moškerc o perečih delavskih vprašanjih.

Iz Tržiča. Jugoslovanska Strokovna organizacija je priredila minolo nedeljo javno predavanje v društvenih prostorih. Prišlo je toliko številno delavstva, da je napolnilo dvorano. Predaval je tajnik zveze gospod Krhne iz Ljubljane o raznih važnih vprašanjih za delavca. Z napetostjo smo poslušali nad eno uro trajajoči govor. — Iz tovarne Mally bo zopet romalo nekaj delavcev, ki so že mnogo let tu delali. Trdo je srce kapitalista. Vse moči mu pusti, slednjič ti pokaže vrata in iti moraš s trubuhom za kruhom. Res, ubogi smo delavci! — V predilnici nekaterim mogočno raste greben. Rdečkarji se šopirijo, kakor da bi bili popolni gospodarji v tovarni. Ne vemo, če sta gospoda tovarnarja res dala tako moč rdečim petelinom v tovarni, da bi smeli zabavljati vseprek in šikanirati druge delavce, ki ne trobijo v njihov rog. Tega zabavljanja in zbadanja ne bomo trpeli dolgo. — Delavci in delavke, organizirajmo se v Jugoslovanski Strokovni Zvezi! To je najmočnejša in najboljša organizacija. Le močni bomo nekaj premogli!

Maribor. Za organizacijo tukajšnje slovenskega delavstva je sicer vrlo delujoče katoliško delavsko društvo že sila mnogo storilo, a precejšnje število delavcev je še neorganiziranih. Mnogo od teh jih pristopa k socialno demokratskim strokovnim organizacijam. V nedeljo, dne 16. t. m. pa se je ustanovila tudi za slovenske delavce strokovna organizacija, ki temelji na krščansko-socialnem programu. Ustanovili smo za mariborsko slovensko delavstvo skupino Jugoslovanske Strokovne Zveze. Na ustanovnem zborovanju je o potrebi te organizacije govoril poslanec dr. Korošec. Pristopilo je takoj 35 članov. Izvolil se je izmed delavstva tudi odbor, ki bo vodil to organizacijo. Skupina začne poslovati z 2. marcem. Vsi delavci, kakršnekoli stroke, rokodelci, obrtni pomočniki, železničarji, hišniki, slugi, vsi ste vabljeni, da pristopite k Jugoslovanski Strokovni Zvezi. Med tednom se dajo pojasniti in se sprejemajo člani v uredništvu »Slovenskega Gospodarja«. Od 2. marca naprej bo vplačilnica poslovala ob nedeljah v uradnih prostorih Zadrugne zveze (tiskarna sv. Cirila). Ura se še določi.

Židovski kapital in stari delavci.

V sedanjem štrajku se je pokazala vevška tovarna za pravega krvosesa, ki izpije delavcu vso kri, potem ga pa ravnodušno vrže na cesto. Kako zelo je za delavce potrebno zakonito varstvo posebno glede na dolgoletno zvesto službovanje, kakor je z drugim besedami treba postaviti, ki bi natančno določala dolžnosti delodajalca do delavca, ki je pošteno služil svojemu gospodarju dolgo vrsto let, pa ga delodajalec takorekoč prisili, da si poišče na stara leta drugod kruha, vidimo iz sledečega. Nekaj boljših delavcev (strojnikov in ključavničarjev), ki so od 20 do 25 let pošteno opravljali svoje delo v večki tovarni, so bili vsled družinskih razmer posebnost vsled tega, ker jim je tovarna pometala hišno opravilo na cesto, prisiljeni, da so odšli na tuje, iskat si boljšega gospodarja. Vevška tovarna, ki je rabila njihovo pošteno delo okoli 25 let, se je lepo iznebila vseh obveznosti do teh nekdanjih svojih delavcev, ki so vsi že prekoračili 50. leto in morejo torej v najboljšem slučaju drugod vršiti svoje težko delo le še par let. Kaj pa bo potem z njimi? Pred tako grozno negotovostjo stoji danes naš delavec. Vsakdo skrbi za svojo starost,

še staro žival, če se mi smili, ubijem, le poštenemu ali zavednemu in močate-mu delavcu je pot v svet še tik pred starostjo in onemoglostjo odprta. Delavska zakonodaja mora takim možno-stim priti v okom. Ta uk nam je dal sedanjí štrajk v Vevčah.

Kaš.

Dne 12. t. m. se je zgodila velikanska železniška nesreča na progi južne železnice med Zagorjem in Savo. Ob pol 9. uri zvečer se je utrgala na bregu nad tirom velika skala, ki je zadela v osebni vlak št. 76. Os lokomotive se je vlomila, lokomotiva s tenderjem in s službenim vozom je skočila v tira in zastavila drugi tir, po katerem je ravno takrat privozil od nasprotni strani po drugem tiru tovorni vlak št. 865. Stroj in 12 voz tovrnega vlaka je skočilo iz tira. Popolnoma je razbitih 7 voz. A kaj za vozove, kaj za lokomotive! Akcijonarji južne železnice najbrže plakajo za denarno škodo, ni jim pa mari, da je ob tej nesreči se smrtno poškodoval 40letni strojevodja Kaš, ki je, dasi smrtno nevarno ranjen, hitro ustavil osebni vlak. Ubogega junaka Kaša so prepeljali v ljubljansko bolnišnico kjer je umrl. Sijajen pogreb je pričal, kako da je znala Ljubljana ceniti junaka, ki je izdihnil junaško svojo dušo na bojišču dela. Časten mu bodi spomin! Z gnjevom moramo pribiti, da je to nesrečo povzročila skopost južne železnice same. Tam, kjer je skala zdrčala, ni zdrčala skala prvič, marveč že večkrat, ker se hrib poseda. Južni železnici mora to znano biti, a za varnost proge ob tem nevarnem kraju ni ničesar storila. Ni utrdila hriba, ni proge zavarovala z varnostnim lovilnikom skal in tudi ni nevarnega kraja trajno zastražila. Sploh južna železnica za varnost svoje proge ne stori dosti več, kolikor to store tiste lokalne železnice, ki vozijo le podnevi. Namesto stalnih čuvajev, ki so prej večkrat na dan progó od čuvajnice do čuvajnice nadzirali, je uvedla obhajalne čuvaje. Tako straži progó Ljubljana—Laze n. pr. le en sam obhajalni čuvaj. Obhajalni čuvaji svojo službo vestno in natančno izpolnjujejo, a obenem in istem času pač ne morejo biti povsod. Kri žrtve skoposti, junaškega Kaša kliče masčevanje neba radi v nebo kričeče skoposti in lahkomišelnosti uprave južne železnice!

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

SKRIVNOSTI AVSTRIJSKE TOBAČNE REŽIJE.

Glavni ravnatelj tobačne režije dr. Viljem vitez pl. Scheuchenstuel je dne 30. januarja t. l. predaval o skrivnostih avstrijskega tobačnega monopola. Izvajal je:

Tobačni monopol v Avstriji je uveden leta 1701 cesar Leopold I., ki ga je dal po deželah v najem. Ker so se stanovi upirali, so tobačni monopol leta 1704 odpravili in ga z davkom nadomestili. Cesar Karel VI. je pa zopet uvedel tobačni monopol in sicer v državni režiji, a čez tri leta so lastno režijo zopet opustili in monopol dali v zakup glavnemu zakupu. Do leta 1763. so malone v vseh kronovinah dali v zakup monopol deželnim stanovom. Cesarica Marija Terezija je pa leta 1764 in leta 1765 zopet oživila tobačni monopol. Monopol so do leta 1783 izvajali po dolgoletnih najeminskih pogodbah, ki jih je država nadzorovala. Cesar Jožef II. je ustanovil trajno državno samoupravo z namenom, da doseže kolikor mogoče velik dobiček država. Kako da je prav računal, nam dokazujejo uspehi zadnjih 130 let. Ko je tobačno režijo poddržal, jo je bistveno trgovsko organiziral. Tobačno režijo je vodil gremij štirih ravnateljev, ki so dobivali letno plačo po 4000 goldinarjev, tudi 20 odstotkov od dohodkov, ki so presežali proračunane dohodke. Gremij štirih ravnateljev je imel pravico, da je samostojno nastavljal in odpuščal uradnike. Sčasoma so pa tudi tobačno režijo vedno bolj pobirokratili. Nagrade so krčili in jih leta 1791 popolnoma odpravili, med ravnateljstvo in tobačne tvornice so ustanovili tobačne dohodarstvene deželne uprave, izkratka: organizacijo so spravili po možnosti v administrativno šablono. Leta 1835 so upravo razcepili; izdelovanje tobaka so poverili »tobačnemu dohodarstvenemu ravnateljstvu, prodajo pa uravnim oblastem; prvo oblast so leta 1855 nazvali »osrednje ravnateljstvo tobačnih tvornic in nakupovalnih uradov, leta 1873. se je ime izpremenilo v »glavno ravnateljstvo tobačne režije«.

Zdaj je podrejenih glavnemu ravnateljstvu tobačne režije 30 tvornic. 18 prodajalnih skladišč in sedem nakupovalnih uradov. Stanje uslužbencev je sledeče: 700 uradnikov, 450 slug in okroglo 40.000 delavcev, med njimi nad 85 odstotkov žensk, tako da lepša polovica izredno nadvladuje. (Veselost.)

Ze te številke kažejo, kako da se je ogromno razvila avstrijska tobačna režija. Red in harmonično sodelovanje se more le s strogim osredotočenjem vzdržavati. Dejansko tvori avstrijska tobačna režija polje, kjer je še centralizacija trdna in je misel državne enote kakor v armadi, še precej čisto ohranjena. Uradnik služi ne glede na svojo narodnost v vseh deželah in čuti, da je Avstrijec, politične, narodne in jezikovne težkoče raznih dežela se še niso udomačile v tobačni režiji in lahko o tobačni režiji trdimo z gotovo pravico: »V tvojem taboru se nahaja Avstrija.« (Veselost.)

Tobak goje doma v Galiciji, na Tirolskem in v Dalmaciji. Goji ga 54.000 oseb, ki dobe zanj vsako leto nad 5 milijonov kron. Z Ogrskega dobavlja avstrijska tobačna režija okroglo za 13 milijonov tobaka; tako da se plača za domač tobak vsako leto 18 do 20 milijonov kron.

Inozemski tobak stane še enkrat toliko: vsako leto 40.000.000 kron. Najvažnejše postavke so turški tobaki do 18 milijonov kron, zavajalni material za smodke 8 milijonov kron, smodkine vloge 7 milijonov in viržinski tobak 5 milijonov kron.

Inozemskih tobačnih izdelkov dobavi avstrijska tobačna uprava vsako leto za 1.300.000 kron. Največ se izda za egiptovske svalčiče, namreč 650.000 in za havanske smodke 500.000 K.

Za fabrikacijo vporabi avstrijska tobačna režija vsako leto nad 400.000 meterskih stotov ali 40 milijonov kilogramov tobaka; to je eno sedmino tobaka, ki se v Evropi in trideseti tobaka, ki se na celem svetu izdela. Inozemskega tobaka izdelajo 150.000 meterčnih centov in 250.000 meterčnih centov domačega tobaka. Izdelajo iz teh surovin okroglo 1300 milijonov smodk. 6200 milijonov svalčic, 250.000 meterčnih stotov kadilnega in 11.000 meterčnih stotov tobaka za noslanje.

Predavatelj se nato bavi z dobrodelnimi napravami in omenja jedilnice, kjer po lastni ceni dobi delavstvo juho, mleko ali kavo. Leta 1911 so izdali 1.800.000 porcij juhe, 150.000 porcij mleka, 1.400.000 čaš kave in 85.000 klobasic.

V tobačni tvornici Dunaj Ottakring se da popolno kosilo, ki stane 28 vinarjev in obsega pol litra vkuhane goveje juhe 10 in pol dg govedine, eno tretjino litra prikuhe in 15 dg kruha. To se je tudi v Tahavi uvedlo, kjer se dobi za 44 vin. pol litra goveje juhe, 13 dg govejega mesa in enkrat tedensko mesto govejega mesa pečenka, 0,3 litra prikuhe ali pa 15 dg kruha. Za kuhinje izda država povprečno vsako leto 120.000 K. Vrtovi s počivališči in s klopmi omogočujejo delavstvu, da poleti lahko na prostem kosi.

Za kopeli izda tobačna uprava vsako leto 50.000 kron. Ustanavljajo se tudi zavetišča za dojenčke.

Avstrijska tobačna režija, ki upravlja vsako leto 110 do 120 milijonov kron izdatkov in nad 300 milijonov dohodkov, mora izpolnjevati važne naloge glede na kulturo zemljišč, glede na trgovino, fabrikacijo, tehniko in z ozirom na socialno politiko. Umevno, če tudi neupravičljivo je, da se tu ali tam napravi kaka napaka. Kadilci naj se v takih slučajih tolažijo z dunajsko pesmijo: »Menschen, Menschen san mir alle, Fehler hat a jeder gnua« (Ljudje, ljudje smo pač vsi, napak ima vsakdo dovolj) in če pride pod roko kaka ponesrečena smodka, naj se tolažijo z nadaljevanjem te pesmi: »Alle können ja nót gleich sein, das liegt schon so in der Natur. Vse ne morejo biti enake, je že to samoobsebi umljivo. (Veselost in ploskanje.)

Glede na fabrikacijo se javnost peča z bajkami, pritožbami in z željami. O paci (Beize) obstoja bajka, da je od nje odvisna barva smodke. To ni res! Take pace nimamo. Pri smodkah, svalčicah in pri tobaku se rabi le voda ali pa par. Edino viržinke dobe nekoliko storaksa. Druga bajka slove: svitlo in lahko; kadilci mislijo, da so svitli tobačni izdelki lahki, temni pa težki. To mnenje je pomotno. To ni res, da je svitel tobakov list vedno lažji kot temni. Nasprotno: dobro dozoreli, milo aromatični tobakov list ima vedno lepo rjavo barvo, svitli listi so pa večkrat nezreli. Izkušeni kadilec kadi rajši temnejšo barvo, seveda ne črne smodke.

V Nemčiji, kjer obstojajo isti pred sodki, so tvorničarji in trgovci izdali poučne spise, ki se bore proti svitlim barvam.

So kadilci, ki trde, da avstrijska tobačna režija ni sposobna izdelati havanskim smodkam in egiptovskim svalčicam enakovrednih izdelokv. To ni res. Razpolagamo z istimi surovinami in z istim načinom izdelovanja. Tudi tu velja reklo: »Nemo propheta in patria.« (Nihče ni prerok v domovini.)

Cela vrsta pritožb se obrača proti stvarim, za katere tobačna režija ne more biti odgovorna. Pritožujejo se, čes, da se je tobačni fabrikat v zvezi s povišanjem cen leta 1911 poslabšal. To ni res, marveč je tobačna režija, kakor je obljubila, marsikaj izboljšala, osobito pri specialitetnih smodkah, pri trabukah, britanikah, kubah, portorikah, šport smodkah in drama tobaku.

Kadilec ima pravico, da smodka vleče. Naši nadzorniki gledajo strogo na to, da se tako tudi smodke izdelujejo, a niti ena od tisoč odstotka smodk se ne odstrani zato, ker ne vlečejo.

Glede na barvo, more fabrikacija gledati le na to, da se ohrani naravna barva.

Če se list odvíja, je občinstvo samo vzrok, ker hoče svitile smodke, pri katerih pa tobakov list še ni dozorel.

Kar tiče najdb v smodkah, se na to strogo pazi, a kar se dobi, je zelo malo.

Pri volitvah v bolniški zavod v Fürstenfeldu so zmagali pri prvotni volitvi naši kandidati: Bauer, Stessl in Rieger, v ožji volitvi pa delavka Radl. Čestitamo iskreno k zmagi krščanskega delavstva v Fürstenfeldu, tej nekdanji rdeči trdnjavi.

Pruska morala

slovi po tem, da se ji ne smili človek, da ji je čisto vseno, kako se drugim ljudem godi samo da pruskemu moralistu gre vse po volji, je vse dobro.

O tem se je slovensko delavstvo prepričalo ob velikem boju v Vevčah. V nedeljo 16. t. m. je vevško delavstvo sklenilo z nad tričetrtinsko večino, da naj se vojska, to je stavka, ki je v Vevčah trajala od 11. oktobra 1912, v ponedeljek konča. Delavstvo je sprejelo na shodu pogoje, ki jih je podpisal minuli petek pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Ljubljani ravnatelj Hentschel, Prus po rodu. V uradno sestavljenem zapisniku je Hentschel s svojim podpisom zatrdil, da ne sprejme treh delavcev na delo nazaj, da ne bo trgal plač in da ne bo radi stavke nikogar preganjal. Kakor smo pa danes, 18. t. m. poizvedeli, bivši pruski častnik, 11 delavcev ni zopet sprejel na delo nazaj. Delavstvo je pričelo 17. t. m. popoldne zopet delati.

Kaj stori politična oblast, ki je mirnova pogajanja vodila, nam ni znano. Kaznovati se po postavi Hentschel ne more, ker so naše postave že take, da se kaznuje delavec, če delovne pogodbe ne drži, ne kaznuje se pa gospodar, ki delavcu dane besede ne drži. Vevška stavka nas pa tudi uči, kako je moč v kartelih združenega velikega kapitala narastla. Ko so delavci v Vevčah l. 1900 prvič stavkali, takrat še niso bile avstrijske popirnice v kartelu združene. Po kratkem komaj 14dnevem boju je Leykamova družba delavstvu zdatno plače izboljšala. Ko je stavkalo popirno delavstvo leta 1908 Medvodami in mu je priskočilo na pomoč tekom stavke tudi delavstvo v Vevčah, je trajala stavka 76 dni. Popirni kartel je bil še mlad, a vojska je le že nad dva meseca trajala in končno je delavstvo doseglo primeroma lepo izboljšanje plač. Lani je pričelo vevško delavstvo stavkati 11. oktobra 1912, stavkalo je do 17. februarja 1913, stavkalo je torej 128 dni: 4 mesce 8 dni. Kartel je že mogočen!

Deloma je delavstvo zmagalo, ker je hotela tvornica vreči na cesto 70 delavcev in delavk in se je končno udalo na 3, a snedla besedo in se je število od dela izključenih delavcev povišalo na enajst.

Kapitalistovska samovolja se je pri vevškem štrajku v vsej svoji nagoti odkrila. Delavstvu pa bodi to v pouk, da se da zoper izsesovalni sistem modernega združenega kapitalizma zmagati le z močno, enotno in pametno vodeno delavsko strokovno organizacijo.

Pravnik.

Izjava delojemalca, da se bode pridružil stavkujočim delavcem, opravičuje delojemalca k takojšnji razrušitvi delavske pogodbe. V januarju 1911 je izbruhnila stavka kovaških pomočnikov v Ljubljani. Še isti dan, ko je stavka izbruhnila, je izjavil kovaški pomočnik S. svojemu mojstru, da stopi tudi on v stavko, vsled česar je bil takoj odpuščen. Po končani stavki dne 10. januarja 1911 je vložil S., ne da bi se preje zopet ponudil v delo, tožbo na plačilo 14dnevne plače. Tožba je bila iz sledečih razlogov zavrnjena: Vsako preišljeno prenehanje z delom je smatrati za neopravičeno zapustitev

dela v smislu § 82., točka f obrtnega reda, ako se je prenehalo z delom, ne da bi obstajale nepremagljive in nepričakovane ovire. Tožnik opravičuje svoje postopanje s tem, da je bil že iz solidarnosti moralno primoran pridružiti se stavkujočim tovarišem, sicer pa da je obstajala nevarnost, da ga stavkujoči dejansko napadejo, ako bi vztrajal pri delu. Ti razlogi pa niso dovolj tehtni in ne morejo držati, kajti moralne sile solidarnega čustvovanja se ne more smatrati za nepremagljivo oviro, strah pred dejanskimi napadi pa more tožitelja tem manj opravičiti, ker je takoj, ko je stavba izbruhnila, prenehal z delom, dasiravno se je ta stavka začela in razvijala mirno in brez vsakih hrupnih prizorov, kakor se da to z gotovostjo sklepati iz okolnosti, da se je že drugi dan polegla.

Med brati in sestrami.

Iz Idrije. Pri letošnjih volitvah v bratovsko skladnico je »Zarja« tudi agitirala s sledečo trditvijo: »Proč z ljudmi, ki so že bili člani odbora bratovske skladnice in so glasovali namesto za podporo revnim vdovam in sirotam rajši za pavšal župnikom, ki so že itak mastno plačani.« Nismo pričakovali, da bodo naši rdeči sodrugi tako drzni, da bi celo svojo blamažo kot kak uspeh ali dobrotljivost na korist revežem obračali, zato moramo stvar pojasniti. Menda bode 15 let od tega, kar se prvi pot rdeči sodrugi prišli v odbor bratovske skladnice. Oblastni kakor so, so hoteli vse na novo urediti. Prvi je bil na vrsti idrijski župnik. On dobiva redno plačo 800 gld., h kateri prispeva bratovska skladnica s 100 gld. Teh 100 gld. so takoj črtali, češ, kdor potrebuje duhovna, naj ga sam plača in menili so, da so se skazali daleč na okrog s svojo modrostjo. Razume se, da je višja oblast ta modri sklep takoj vrgla v koš in zakaj? Ko bi rekli zdravnik naj le tisti rudar plača, kateri ga potrebuje, bi malokateri iskal v sili njegove pomoči. Učitelja v šoli naj plača oče, ki mu pošilja v vzgojo otroke! Kateri rudar bi potem zmagal stroške za vzgojo svojih otrok? Sodnija in davkarja bi najbrž morali takoj prenehati s svojim delovanjem, ako bi ta urada le oni vzdrževali, ki ju slučajno potrebujejo, najbolj davčni urad bi ne hotel nobeden potrebovati. Drugič ima župnik idrijski določeno plačo — mastno plačo kakor »Zarja« pravi — 800 gld. na leto. Ta znesek sestoji iz raznih prispevkov, tako na primer iz 100 gld. bratovske skladnice, iz štolnine, prispevka rudniške direkcije in dopolnilne kongruje. Na te je on instaliran in ta plača se mu postavno ne more odvzeti, ker je vlada pobrala cerkveno premoženje že pred 100 leti, a se takrat zavezala, da bode ona preskrbela primeren dohodek. To so seve prezrli sodrugi v svoji modrosti, zato je vlada oni sklep kar uničila. Ako so pristaši naše stranke glasovali, naj ostane znesek kakor dosej, ga niso odvezli revnim vdovam in sirotam, temveč so se le držali državne postave, katere oni ne morejo predruščati. Ako bode »Zarja« tako naprej agitirala, bode spoznala še bolj kakor do sedaj, da bode njih pristašev vedno manj, ker z lažjo se za dolgo ne pridobivajo člani h kaki organizaciji.

Okno v svet.

KOLEKTIVNE DELAVSKE IN PLAČILNE POGODBE.

Po sporočilu delavskega statističnega urada je razvidno, da se je v letu 1910 sklenilo 696 tarifnih pogodb za 8508 podjetij z 118.103 delavci. Novih pogodb je 429, obnovljenih pa 267. — 247 pogodb je pokrajinskih in skupinskih in imajo torej veljavo za več podjetij. Med industrijskimi podjetji se v tem oziru odlikujejo posebno kamnar-

ska, pečarska (Toindustrie), kovinska in strojeva industrija, lesna, tekstilna in oblačilna industrija, dalje stavbenstvo in industrija za proizvajanje življenjskih potrebščin. V teh strokah se je sklenilo največ pogodb. V pogodbah določenih delavski čas stopnjuje med osmimi in dvanajstimi urami dnevno, in sicer: 9urni delavnik velja za 13.751, 9 in pol urni za 27.155 in 10urni za 21 tisoč 529 delavcev. Plače so se uredile v 680 tarifnih slučajih. V 240 slučajih so se uredile le najnižje časovne ali normalne plače, v 119 slučajih akordne plače, v 271 slučajih pa mešane (časne in akordne plače). V 50 slučajih pa so le plačo zvišali.

zdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenjena gospodinja kot kavni pridatek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite,

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, »pravega« Francka: iz tovarne Zagreb, vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“

družba z om. zav. **Mor. Žumberk**
dobavljajo najboljši in najcenejši

krouski materijal

Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73**

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) **LJUBLJANA**
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.

Ako pride dolžnik v konkurz in ne more dokazati, da je le po nesreči in po nedolžnem postal nezmožen, da bi poplačal svoje upnike; ali ako ga dolžijo prevelike potrate; ali ako ni, ko je stanje pasiva presešlo stanje aktiva, takoj sam naznanil konkurza pri sodniji, ampak se je iznova dolžil, izplačeval ali zastavljal in nakazoval pokritje; tedaj je kriv prestopka — kolikor se v njegovem delovanju ne izkaže hudodelstvo goljufije, — in naj se kaznuje s strogim zapromom treh mesecev do enega leta, kateri zapor naj se po okoliščinah tudi poostri.

Ista kazen zadene v konkurz prišle trgovce, zlasti v naslednjih slučajih:

a) ako je dolžnik začel trgovino v dolgovih ali — kolikor je za izvrševanje trgovinske pravice potrebna določena trgovinska glavnica — brez omenjene glavnice in je pri tem oblastvo prevaril o resničnem stanju svojega premoženja;

b) ako je že prišel v konkurz in je dobil dovoljenje za zopetni pričetek svojega opravila — kolikor je to po predpisih o izvrševanju trgovinske pravice odvisno od nekaterih pogojev — s tem, da je navedel neresnične podatke;

c) ako ni vodil predpisanih knjig, ali ako je storil tako pomanjkljivo, da se ne more soditi, kako mu je šlo pri trgovini, in kakšno je bilo stanje njegovega premoženja;

d) ako je pri knjigovodstvu tudi le pri posameznih točkah storil nalašč kaj nepravilnega, ako je potem uničil knjige, jih skrnil ali njih vsebino na kakršenkoli način popačil;

e) ako ne more dati zadostnega pojasnila, kako so nastali dolgovi in kako je uporabljal večje prejemke denarja, blaga in drugih stvari;

f) ako se je spuščal v hlinjene, po svoji resnični kakovosti le na stavo namerjene dobavne pogodbe o kreditnih papirjih ali o blagu, ali ako se je spuščal v druga drzna opravila, ki niso stala za močjo njegovega premoženja v nikakem razmerju;

g) ako je ob času, ko mu je bilo že znano, da stanje pasiva presega stanje aktiva, izkušal razglašanje konkurza zavleči s tem, da je zapravljivo prodajal blago pod resnično vrednostjo, ali da je rabil pri tem druga sredstva, ki so bila — dasi ne goljufiva — pogubna za njegove dolžnike.

Ako napove konkurz trgovinska družba, kaznujejo naj se vsi udje, ki so krivi predbacivane krivde, in če v konkurz prišli trgovci ni sam vodil svojih opravil, kaznuje naj se tudi krivi upravnik trgovine.

Pridobitne in gospodarske zadruge so društva, osnovana na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70, in so torej pravne osebe. Iz te njihove pravne kakovosti pa še ne izhaja, da so pravno brezpogojno zmožne baviti se z obrtovanjem. Pridobitne in gospodarske zadruge niso upravičene do vsega, ampak je njihovo delovanje po zakonu omejeno tako, da morejo delovati le v smislu pravil in le v toliko se jim priznava pravna zmožnost. Iz § 1. navedenega zakona sledi, da te zadruge niso upravičene izvrševati vsakojakih dobičkanosnih podjetij, ampak mora predmet njihovega delovanja biti v nujni zvezi z gospodarstvom ali pridobitnostjo zadruginih članov kakor sredstvo z namenom. Zadrugi pristojna pravna zmožnost juristične osebe le v toliko, kolikor je to potrebno za dosego njenih, v pravih določenih namenov. (Upr. sod. 11. dec. l. 1907, št. 11.157.)

Vprašanje, če je kaka pridobitna ali gospodarska z druga prekoračila svoj delokrog, imajo sicer (po § 88 zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70) razsojati samo sodišča. Vendar pa so za nadzorovanje konsumnih društev, naj so osnovana na podlagi cesarskega patenta z dne 26. novembra 1852 ali registrirana po zakonu z dne 9. aprila 1873, poklicana obenem tudi politična oblastva v toliko, kolikor gre za podjetja, ki trgujejo tudi z nečlani, torej s širšim občinstvom. Konsumna društva obeh vrst smejo prodajati tudi nečlanom samo tedaj, če njihova pravila izrecno obsegajo tako določbo in če so na podlagi teh pravil pri obrtnem oblastvu prijavila promet z občinstvom. (Ukaz trgovinskega ministrstva, 5. novembra l. 1888, št. 7320.)

§ 4.

Stanovske razmere.

V koliko duhovniki in redovne osebe, nadalje vojaške osebe, cesarski uradniki ali druge javno nastavljene osebe ne morejo vršiti obratov, to določajo dotični predpisi.

Za duhovnike in redovne osebe so v tem oziru merodajni predpisi cerkvenega prava. Za duhovnike se štejejo one osebe, ki so prejele kak višji red, za redovnike pa tiste, ki so storile slovesno obljubo.

Z obrtnijo se ne smejo baviti v aktivni vojaški službi se nahajajoče osebe zaradi svojega službenega razmerja. V tem pogledu določa min. ukaz, 7. avgusta 1860, št. 24.692: Še služničim osebam vojaškega stanu, vseeno, če so dobile dopust na določen ali nedoločen čas, ne smejo se niti s privoljenjem vojaškega oblastva

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, s sklenica 20 v.
Bapji ce za želodec, izvrstno, krepljivo in slastno do
jed: pospešujoč, sre stvo, steklenica 40 v.
Kašljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjavanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodji, za odstranitev kužnih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatlica 60 v.
Tinktura za želodec, o vajalno in zelodec krepljivo
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotcev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX IN SIN v Ljubliani.

Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

— za rodbino in obrt. —

Sladni čaj-zajtrk!

Kriji 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/2 kg zavoj 60 vin.
Moč! Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. G avne zaloge na Dunaju: le-
karnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse šte. 26, Radetzkyplatz šte. 4
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih trgovk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne soube zaupanja vredni h oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepljivo sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3-50 in K 2-— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko.

M. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!
Samo 5 dni!
iz Havre v
New-York
francoska prek-
morska družba.
Veljavne vozne liste (Škartel) za franco k. linijo iz
Havre v New-York in liste za ovrake iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni!
In brezplačna po-
jasnila daje samo
ED. ŠMARDA
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Havre v
New-York
francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Škartel) za franco k. linijo iz
Havre v New-York in liste za ovrake iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni!
In brezplačna po-
jasnila daje samo
ED. ŠMARDA
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avgust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih cen-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljsem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

Stari trg št. 9.
Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobrancev itd.

Največji optični zavod.

Prvi specialista za
očista in
ščitnike,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
pri-oro-
čam svo-
je velik
izbire
strokov-
njaško pravilno i delanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. V a popravila izvršujem v oji lastni
po najnovjšem sistemu z električnim obratom ureje i delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcu vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatnine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

podeljovati obrtne koncesije; imenovanim osebam se tudi v slučaju
prijave ne sme dovoliti, da bi izvrševale kak obrt. Nasprotno pa ni
nikake zapreke, da bi se rezervnemu moštvu, ki ni pozvano v aktivno
službo, ne smelo dovoliti baviti se s svobodnimi ali dopuščanimi
obrti; s tem pa rezervniki še niso oproščeni, da bi se ne vpoklicali v
službo. — Po min. ukazu, 22. junija 1867 se je samo rezervnikom
dovoljena pravica izvrševati svobodne in dopuščane obrte priznala
tudi vojakom, ki so trajno na dopustu. — Tisti, ki so trajno na dopu-
stu, in rezervniki so podvrženi splošnim obrtnim predpisom in ne
potrebujejo za izvrševanje prostih in dopuščanih obrtov privoljenja
vojaškega oblastva. Izvrševanje kakega obrta ali kakega drugega
poklica pa oprosti ravno tako malo, da bi se ne pozvali v aktivno
službo, kakor ne smejo iz obrta nastale obvezanosti ovirati izvršitve
vojaške službe. (Ukaz domobranskega ministrstva 14. avgusta 1872,
šte. 8459.)

Ukaz drž. min., 22. aprila 1864, št. 4656, veleva sledeče: 1. pode-
litev obrtnega lista ali koncesije na I. način¹ omoženim ženam aktiv-
nih vojaških podčastnikov, vojaških slug in vojakov pod naredni-
kom je odvisna o d privoljenja tistega vojnega poveljstva, pod katero
spada prosilka. — 2. Obrt se ne sme vršiti v vojašnici, razun če vojno
poveljstvo to izjemoma dovoli. — 3. Žene vpokojenih vojaških pod-
častnikov in vojnih slug, dalje žene na I. način oženjenih vojakov na
dopustu, ki imajo nižjo stopnjo kakor narednik, ne potrebujejo
dovoljenja vojaškega oblastva za dosego obrtnega lista ali obrtne
koncesije. — 4. Žene našete v točkah 1—4 so pri izvrševanju obrta
podvržene obstoječim obrtnim in policijskim predpisom. — 5. Pre-
stopke obrtnih predpisov kaznuje obrtno oblastvo, ki to naznani
vojaškemu oblastvu; če se kazen glasi na globo ali zapor, mora se
vojaško oblastvo prositi za izvršitev kazni. Če pa omenjene žene
vojakov store dejanja, ki so podvržena kazenskemu zakonu, tedaj jih
sodi vojaško sodišče.

Po dvorne pisarne dekretu z dne 23. septembra 1835 se cesar-
ski uradniki in sluge splošno ne smejo baviti s kakim
postranskim opravilom ali podjetjem in ne smejo biti zraven udele-
ženi, če je to podjetje ali opravilo 1. po svoji kakovosti in po svojih

¹ Zakoni vojaškega moštva se dele namreč v dve vrsti. V zako-
nih prve vrste imajo žena in otroci pravico stanovati pri možu ozi-
roma očetu v eraričnih (državnih) prostorih in uživajo še nekatere
druge ugodnosti. Zakoni druge vrste pa so tisti, pri katerih žena in
otroci nimajo omenjenih pravic.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavica K 704.939'27.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta šte. 6

pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter
jih obrestuje po

4 ³/₄ %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4-50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik;
Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belec, posestnik,
podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastla; Anton Kobl,
posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in
obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar
in posestnik v Ljubljani; Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

odnošajih do uradnikove službe tako, da se more misliti, da uradnik
pri izvrševanju svoje službe ni nepristranski; ali 2. če nasprotujejo
dostojnosti ali zunanji časti uradnikovi; ali 3. če vzame uradniku
časa na škodo natančnega izpolnjevanja njegovega poklica.

Predpisi tega dvornega dekreta so se po najvišjem ukrepu z
dne 4. februarja 1836 razširili tudi na uradnike mestnih,
stanovskih in javnih zakladov.

Zakon z dne 17. junija 1883, (drž. zak. št. 117) določa, da se
obrtne nadzorniki ne smejo baviti s kakim obrtnim podjet-
jem niti na svoj račun niti kot namestniki in da sploh pri takem
podjetju ne smejo biti kakorkoli udeleženi.

Po poročilu c. kr. železniškega ministrstva z dne 15. marca
l. 1897, št. 12.955, je uradnikom in uslužbencem držav-
nih železnic prepovedano trgovati s premogom.

§ 5.

Izključujoči razlogi.

Osebe, ki so bile obsojene zaradi kakega hudodelstva, zaradi
kakega pregreška iz dobičkarstva ali zoper javno pravnost ali za-
radi prestopka ali zaradi pregreška, oznamenjenega v § 486 k. z.,
tako tudi zaradi tihotapstva ali zaradi teškega dohodarstvenega pre-
stopka, se morajo od nastopa kakega obrta izključiti tedaj, če bi se
bilo po posebnosti obrta v primeri z osebnostjo podjetnika in kaz-
njivega dejanja, ki ga je storil bati zlorabe; v tem primeru tudi,
dokler traja preiskava, ni dovoliti nastopa tistega obrta.

Za hudodelstvo smatra zakon vsako hudobno dejanje, ki se je
izvršilo iz slabega namena, n. pr. veleizdaja, razžaljenje cesarja in
članov cesarske hiše, hudobno poškodovanje tuje lastnine, zloraba
uradne oblasti, ponarejanje kreditnih papirjev in denarja, umor,
uboj, rop, težko telesno poškodovanje i. dr. Za pregrešek in prestop-
pek pa smatra zakon, če kdo stori ali pa tudi opusti kako dejanje,
katero lahko vsakdo že po svojem razumu izpozna kot nedovoljeno,
ali kjer je storilec po svojem stanu, po svojem obrtu in opravilu dol-
žan vedeti za dotični ukaz, zoper katerega se je pregrešil. K prestop-
kom in pregreškom iz dobičkarstva bi bilo zlasti šteti tatvino,
goljufijo, poneverjenje in soudeležbo pri teh prestopkih, nakupova-
nje sumljivega blaga i. dr. Tudi konkurz spada sem.

Glede konkurza določa § 486 kazenskega zakonika: